

DIURNALU GLUMETIU SOCIALE-POLITICU-TOCU.

Fóia acést'a ese tóta Marti sér'a,
— dar prenumeratiunile se priimescu
in tóte dílele.

Pretinlu pentru Ostrunguri'a: pre anu
8 fl. pre 1/2 de anu 4 fl. pre unu tri-
luniu 2 fl. éra pentru Strainetate:
pre anu 10 fl. pre 1/2 de anu 5 fl.
pre unu triluniu 2 fl. 50 cr. in v. a.
Unu esemplariu costa 15 cr.

Tóte sídicienele si banii de preun-
meratiune sunt de a se tramite la
Redactiunea diurnalului:
Aradu, Strat'a Teleki-ana, nrulu 27.

Inserțiunile se priimescu cù 7 cr. de
linia, si 30 cr. taese timbrale.

Invitare la prenumeratiune.

Fraților!

Am totu auditu d'in betrani, cà
unu necasu nasce pe cela-l-altu,
unu reu aduce altu reu. Si mai
cà-e asiè; cà-ci éta cumu o patii
si eu.

Nu e de ajunsu, cà cei ce
m'au abonatu à conto, acumu nu
mai voru să scie de mine; nu e
de ajunsu, cà gemu in deficitu;
si nu e de ajunsu, cà traimu in
díle grele, rele si a-poi si ungu-
rescu, — da inca si anulu se mai lungi.

Da, asiè e, anulu 1874 e mai lungu cu unu
Martiu, adeca are 53 de septe-mani. Astu-feliu d'era
si eu-su silitu, ca să mai scotu unu numeru.

Sà sciti deci, cà cu numerulu presinte ne-amu
impacatu, pe a. 1874, grabiti d'era cu reinoirea abo-
namentelor.

Programulu si credeulu totu celu de pana a-cí.

Pretinlu:

pe unu anu intregu 8 fl.
pe diumetate de anu 4 fl.
pe unu patrariu de 2 fl.

A conto, séu cu pretiu scadiutu, nu me dau la
nime.

Salutare! Ve asceptu!

Gur'a Satului.

Sér'a de San-Vasiu.

Bunu ajunsu la noi, spre bine,
Baciu-mosinege San-Vasiu!
Placa! . . . S'audimu de bine!
Ce ni-aduci? De unde vii?

Ce dici, nene, ce-a sa fia?
Ce mai scii de venitoriu?
Totu hotia, si cania?
Totu sistemulu orbitoriu?

Spune 'n anulu ce ni vine.
Mai potè-ne-omu usura?
Fi-va si de noi mai bine?
Ori mai reu ne-oru injuga?

Spune, frații de unu sange,
Si de-acumu s'oru totu certa?
Tier'a si de-acumu va plange?
Pist'a nu s'a descepta?

* * *

Ce? . . Tu taci si plangi mosinege,
Nu vrei sa ni spui nemicu?
Bine! Decatu sa spui rele.
Mai bin' sa fii politicu. . . .

Tiopala.

T. Haas

Colți de dinti.

[§] Unu romanu, proprietariu de o casa cu mai multe incaperi, in A. se ocupá cu arangiarea icónelor pe parete.

Pre-cunoscutulu conducatoriu alu romaniloru B. ilu asiediá tocmai de a-supr'a portretului Mantuito-riului nostra Isusu Cristosu.

La o visita ilu intréba unu pretenu de alu seu: „cumu de a pusu portretulu lui B. la unulu si ace-l'a-si locu cu alu lui Isusu Cristosu“? infruntandu-lu, cà acést'a este o profunare, si nu se potriveste de feliu, ca figur'a luménului sà stee a-laturea cu o icóna santa.

— Ba da, — respunse proprietariulu, — cà-ci amenduoi sunt — **Mesi'a!** . . .

[§] Unu deputatu congressionalu d'in fostulu confiniu militariu de Banatu, cu 2 dile mai inainte de alegerea noului mitropolitu romanu gr. or. fù invitatulu de catra clubulu, la care apartienea, pr'in o depesia telegrafica, ca sà vina de a-casa nesmintitu, pe cutare di, pentru a votá, cà-ci este trebuintia chiaru si de votulu seu.

La ce deputatulu adresatu respunse naivu: „Nu me potu porni de a-casa, pone preste 2. septemani; „dér'a amenati alegerea pone la sosirea mea!“

[§] Falimentele sunt la ordinea dilei. — Vestitulu Gura-larga, *Indesatulu* dilele aceste inca a picatu -- (alunecandu pe gliacie.)

[§] Priimirámu numerulu de proba de la „Cocosiu ro-siu“, si aflandu multu spiritulu in cantatulu lui, venim a-lu salutá cu fratia. — Aflámu inse pe crést'a lui tiparitu, cà *Cocosiulu* acést'a „va cloci diu'a si nóptea, tóta septeman'a la unu ou, si-lu va scóte in tóta dominec'a.“ Ei, vedeti, ast'a e ce nu o intielegem; au la Brasiau sà fia lumea intórsa, de cocosi clocescu pe óne si ei scotu puí?!

[§] Unu romanu de 90 de ani, asurdiendu de adencele sele betranetie, a mersu la doctorulu d'in, Blasiu, dlu Reichenberg, pentru a-lu face sà auda éra-si.

— Càti ani ai mostule? — ilu intrebá mediculu.

— 90 in capu, ori póte cu càtu-va si mai bine Mari'a Ta! — i respunse mosnégulu.

— Ei, déra, du-te la draculu, cà-ci ai auditu de ajunsu de candu esci! i replicá mediculu.

[§] Ne cuprinse o iérna grea, da fórté grea . . .

— *Consecuinti'a altu-cumu e naturale: dupa tempuri grele — iérna grea.*

[§] „Orientulu latinu“ díce cà nu afla la „Cocosiulu ro-siu“ neci o programa nationale.

— Asiè; dér' uite-se numai la icón'a lui d'in frunte, si va vedé, cà fratele „Cocosiulu rosiu“ dechiara resbelu de cocosi pentru tóte diurnalele nóstre natiunali de d'in cóce de Carpati.

Au nu va sà díca ast'a o adeverata programa nationale?!

TAND'A SI MAND'A.

T. Totu am fostu sà te intrebú despre unu lucru, déra cu alegerile aceste multe, d'in cari nu mai iese omulu cu cojoculu intregu, m'am turburatu la capu, ca si o gaina béta, de nu mai sciam pe care lume mai sum.

Si de atát'a tempu éca numai acum' mi'a venitu acelu lucru in minte. Tiene-te déra bine. Tu, Mando, esci intieptulu satului nostru; spune-mi tu mie, ce póte fi: cà badea Gur'a-Satului nu apare in di de Domineca, ci totu Marti sér'a vine 'n lume, sà istrosisésca siodieniele sele?

M. D'apoi frate caus'a e simpla: in di de Domineci crestinii nostri neci pre preoti nu-i asculta buerosu, ci, in locu de baserica, mergu la ospetarii — scii cumu se díce pe la noi: birturi, — si a-colo heu si se batu càtu-e di'a; in acele dile déra nu-i mai prindi la svatu si la lucru intieptu.

T. D'a-poi? dilele de Marti éra-su dile de lucru.

M. Asiè! vorbesci ca si candu d'in vitia poroditia n'ai fi romanu, ci vre unu jidovu Au nu scii tu nemicu de credinti'a cea desiérta a romaniloru, cà ei si adi mai tienu Marti serile de nu lucra nemieu in ele, ci se aduna in sediatorie la glume si la povesti. Pricepi acumu: de ce ambla Gur'a Satului Marti sér'a pe la ei?

T. Pricepu: cà-ci Marti sér'a-e adeverat'a serbatoría dupa chipznel'a poporului nostru de la sate. Dicu Ddieu, ne-amu pricopsitu cu ómii nostri!

Meditatiunile lui Gur'a Satului.

— La césulu mortii anului 1874. —

E tacere romanésea!
Anulu 1874 trage pe mórte!
Popóre! plangeti si ve tanguiti!

Dér':
Anulu 1875 se nasce!
Romani! saltati si ve bucurati!

Asiè e!
„Unulu merge, altulu vine; dér' de noi fi-va mai bine“?

Éta cestiunea cestiuniloru si intrebarea intrebariloru!

Nu ne remane deci alt'a decâtu:
Sà meditámu!

Da! sà meditámu, sà meditámu, cà-ci de unu tempu neci cà facemu alt'a, decâtu totu meditámu!

La lucru dér'; sà nu ne abatemu de la datin'a, de la mod'a de adi!

Asiè déra!

* * *

Anulu curgatoriu e pe patulu de agonia, cuvine-se déra, sà-i facemu biografi'a; sà-i insiràm meritele sî sà-lu prohodimu cumu se cade!

Ascultati deci cu intieptiune strimba!

* * *

Anulu 1874 s'a nascutu indata dupa mórtea neiertatului anu 1873, in nóptea de San-Vasiu. Originea sî-o trage d'in famili'a cea mai vechie, cea mai nobila sî cea mai adevveratu scitiana.

Ne domni' sî ne *chinu'* pana in minutele aceste. —

Domni'a anului 1874 este insemnata in multe privintie, mai vertosu pentru noi, sî adeca:

Sub domni'a lui, canile sî misculantiile au ajunsu la perfectiune, ba au prinsu radecini in adencu.

N'ai ce face, — bag' séma de-a-ci 'n colo sî anii au sà fia mai moderni.

* * *

Anulu 1874 eluptà sî *Ungariei celei mare* unu renume mare sî adeca: i dete mana de ajutoriu a intrece tóte statele d'in lume, in *facerea detoriilor*.

Sub domni'a lui intregitate a *Ungariei celei puternice*, a-dese a fostu periclitata, de càtra asiè numitii rebeli *daco-romani*, lauda sî osana inse vitejiei magnato-honverdio-ciocoiésci, tiér'a lui Atil'a sî Árpád se mantú de tóte periclele.

Sub domni'a anului 1874 *Ungari'a* avù sî unu resbelu *epocalu*, sî adeca *celu de asta véra*, candu o capra siuta, de pe teritoriulu micutiei sî ne insemnatei *Walachie* avù témeritatea a *violá* frontariile *marelui sî puternicului statu ungurescu*, intindiendu limb'a pr'in neste tufe, cu scopu de a pigulí câte-va frundie secuiesci.

Eroismulu celoru 600 de honvedi inse, insufflâ respectu in *nepacinic'a* *Walachiutia*, sî puse in uimire Europ'a intréga.

* * *

Guvernulu ungurescu, recàrpitu pr'in *Furci, Ghici*, sî *Ba(r)ta-lu* in anulu 1874 inca dede cele mai eclatante dovedi, cà singuri fiii lui *Bendegucz* au omisiunea sî singuri ei sunt chiamati a *face detorii, pe cont'a celoru terorizati*.

Unu imprumutu numai — sî marii diplomati ai *Ungariei celei independinte* voru naintá tiér'a unguresca la culmea — *deficitului*; ér' pe noi la — *sépa de lemnu!*

Diel'a Ungariei, acésta fidela oglinda sî viua espresiune a natiunei (politice) inca isi impliní chiamarea sa in anulu 1874, croindu vr'o câte-va legi extraordinarie sî demne de a servi ca modele — *hotentofiloru*.

Momintele cele mai remarcabili inse, ce avura locu in svadamentulu ungurescu, la tóta intemplantia au fostu acele, candu marele hero . . . vream sà dicu, diplomatu *B* sî *Anu* ne dascalí, cà ce avemu

sà facemu sî cumu avemu sà ne portàm, — sî candu marele Ronts Dóme, aparendu demnitatea limb-bei romane, se batea in peptu dicendu, cà caputati'a sa nu voiesce sà fia denumitu notariesiu mare, pentru-cà nu scie inca perfectu limb'a statului, adeca a lui Töhötöm!

* * *

Justiti'a magiara, in anulu 1874, inca sî-avù rolulu seu insemnatu, sî adeca avansandu la gradulu de „*dreptatea unguresca*“ pe venitoriu va servi de modelu toturoru juristiloru d'in lume; — ér' administratiunea se perfectonà pana la a potè rivalisá cu a celoru d'in Turci'a sî Mesopotami'a.

Totu sub domni'a lui se zemislira sî câte-va nóue proiecte de legi rare in felulu lor; virfulu la tóte inse se facù pr'in asiè numitele *ordinatiuni ministeriali* sî decisiuni curiale — cele mai multe fresce spre fericirea sî naintarea romanului.

Pe scurtu, anulu 1874, in sver'a politice mai nalte, nu lasà nemicu de doritu, ci ne pusa bine 'n petióre.

* * *

In specia, anulu 1874, pentru noi romanii, inca sî-avù momentele sî meritele sele, sî adeca:

Stranepotii lui Traianu, in anulu 1874, convin-gandu-se, cà nu mai e tempu de perdutu, cà destulu au suferitu nedreptátile asupritiloru sî au rebdatu de ajunsu palmuire a multoru nimernici, decisera a fi pe venitoriu mai energiosi, a nu mai remanè in trandavia, ci a dá semne de viétia, dreptu ce se intórsera pe cea-l-alta dunga in culcusiu.

Progresulu celu mai mare inse se desvoltà in latirea sî oltuirea *oportunitàtii moderne*.

Pe terenulu culturai natiunali inca amu facutu progrese admirabile, asiè de esemplu: numerulu partidoloru d'in anii trecuti, sub domni'a anulu 1874 se mai mari; literatur'a luà unu sboru necreditu, pr'in introducerea furatureloru d'in literature straine sî pr'in certele personalo-confesionali. Cu deosebire diaristic'a facù unu pasiu giganticu, încàtu in anulu 1874 fia-care partida, fia-care provintia, (sèu dóra sî familia) isi fondà diariulu seu; nu ni lipsese alt'a deci, decàtu publiculu spriginitoriu. Criticii, fresce, sî anulu 1874 au totu blechetitu, fore de a-si fi datu sucursulu lor, tocmai ca mai nainte, sî pre cumu sî in venitoriu.

Sub domni'a anului 1874, Aradanii inca se destinsera in multe sî adeca: érasí imbracara Ardélulu cu unu metropolitu; se incercara a reinviá Asociatiunea, chinuira Reuniunea politica a toturoru romaniloru, scociorira dupa fundatiunile lui Cresticiu, Pop'a sî Birt'a, sî discutara cestiunile de la ordinea dilei la Bauer — se'ntielege cu rezultatele cele mai imbucuratória.

Satu-marenii cu Marmatienii inca nu se lasara, ci cu mare insuffetire sî in contielegere cu mamaligarii inca facura o mamaliga mare, in urmarea carei sî pusera fundamentu gimnasiului infientiendu in Seini.

Turdenele inca s'au fostu sufulcatu crancenu la polemí, dér' harn Domnului se mai alinara.

Cei d'in Reginulu sasescu inca devenira renu-
miti pr'in — conferinti'a ciocoiloru.

Sibiienii avura necasuri multe cu congresulu si
paradiela cele multe nationalnice. Mai de insemnatu
de pe a-colo inse este: ca plotogulu mandiulide la M. se
mai ingrosia, ca-ci neci pana di de adi nu ne spusa
ce s'au alesu de imprumuturile huniadoreniloru
s. c. l.

Brasovenii inse intrecura pre toti cu croirea
ujasaguriloru.

Clusenii, Devenii, Alba-Iulieni, Zarandanii si
ceia-l-alti si anulu 1874. remasera pe terenulu de anii
trecuti, adeca au beutu, au mancatu si au disputatu
pana au decisu s'orte a tierii si a natiunei, pre cumu
li-a mai placutu — domniloru.

Despre ceia-l-alti d'in alte parti nime nu mai
scie nemicu, asie der' sa li damu pace ca sa dorma
dupa placu.

De spre Bucovineni si cei d'in *Tiera* tacu. ca
acei'a ducu o politica pre nalta si nu vreu sa scie
de noi.

Pe scurtu, ca-ci tempulu si papirulu e scumpu,
romanii in 1874 au ispravitu multe. forte multe, incatu
pe anii viitori neci ca vomu ave ce sa mai lucrâmu,
deci haid, sa ne pune-mi nitielu pe hodina.

* * *

Si-acumu, deca ni-amu adusu a minte de patia-
niele mai insemnate d'in anulu ce more, sa vi spunu
si eu fericirile ce mi-a adusu mie acestu anu.

Mi-a adusu :

o multime nespusa de prenumeranti — à conto ;

câte-va cara de epistole pline cu articlii (ver-
suri si prosa), de — personalitati ;
unu procesu de pressa raru in felulu seu ;

unu deficitu atatu de mare, incatu nu credu,
ca sa se afe vr'unu matematicu, care sa-lu pota
descurca ;

si ca recompensa pentru truda inca si unu locu
de repausu la Vatiu. De nu credeti eta-lu !

Repetu deci, ca anulu 1874 trage pe morte.
popora plageti si ve tenguiti, si ca: anulu 1875 se
nasce. romani saltati si ve bucurati.

Mai remaneti cu sanatate!
Anulu nou cu abonare!

Gur'a Satului.